

Memo

Betreft: Plan van aanpak SMP

Opgesteld door: Albert Raaijmakers

Datum: 24 juli 2025

1. Inleiding

De regels voor flora en fauna in de Omgevingswet verbieden het doden, verstoren of wegnemen van leefruimte van beschermde soorten in de gebouwde omgeving (woningen, kantoren, bedrijven en maatschappelijk vastgoed binnen het stedelijk gebied). Ingrepen zoals isolatiemaatregelen mogen daarom alleen plaatsvinden na pijnlijk, tijdrovend en veelal locatiegericht ecologisch onderzoek dat door elke individuele initiatiefnemer zelf moet worden georganiseerd.

Om initiatiefnemers daarin te ontzorgen en projecten sneller in uitvoering te krijgen, wordt daarom ingezet op het opstellen van een soortenmanagementplan (SMP). Hierin wordt de instandhouding en versterking van beschermde soorten binnen de gebouwde omgeving vastgelegd. Met het soortenmanagementplan kan de gemeente vervolgens één gebiedsgerichte vergunning aanvragen voor het hele stedelijk gebied. Initiatiefnemers kunnen hier dan gebruik van maken via een doormachtiging. Ruimtelijke ingrepen, zoals grootschalige isolatiemaatregelen, maar ook activiteiten als slopen, renoveren en nieuwbouw kunnen met deze methode sneller, makkelijker en kosteneffectieve plaatsvinden.

2. Doel plan van aanpak

Te komen tot een in de organisatie ingebed en in de gemeente Helmond functionerend Soort Management Plan.

3. Reikwijdte SMP

Een SMP heeft betrekking op:

- 1) een begrenst gebied: het stedelijk gebied van Helmond uitgaande van CBS-buurtten in combinatie met de grens van het gebied *Stedelijk afweegbaar* (deze begrenzing is ook in de Visie gezondheid en natuur gehanteerd; ter overweging is nog om bedrijventerreinen en bosvilla's buiten de begrenzing te laten om onderzoekstechnische redenen);
- 2) een gekozen set van activiteiten: sloop, renovatie, nieuwbouw, verbouw, isolatie.... (nog vast te stellen aan de hand van de activiteitenlijst in het Omgevingsloket);
- 3) de relevante gebouw bewonende soorten: in ieder geval vleermuizen (diverse soorten), gierzwaluw, huismus en mogelijk nog huiszwaluw (nog vast te stellen aan de hand van een potentiebeoordeling)

4. Fasering

Als leidraad voor het SMP-traject geldt de *Handreiking Gebiedsontheffing voor beschermde soorten Noord-Brabant* (2018). Omdat deze gedateerd is wordt ook gebruik gemaakt van actuelere handreikingen/leidraden/richtlijnen van andere provincies.

Het SMP-traject kent (na aanbesteding en opdrachtverlening) een fasering in werkzaamheden, in deelgebieden en in de tijd.

Werkzaamheden

Aan werkzaamheden zijn er de volgende fasen:

Fase 1

- uitvoeren potentiebeoordeling: ter bepaling welke SMP-soorten relevant zijn;
- uitvoeren 0-onderzoek SMP-soorten: ter bepaling waar zich welke SMP-soorten met welke functie (verblijf/nestplaats, vliegroute, foerageergebied, functioneel leefgebied) binnen het stedelijk gebied bevinden;

Het 0-onderzoek SMP-soorten dient volgens specifieke protocollen binnen een bepaalde onderzoekswindow te worden uitgevoerd. Deze verschillen per soort. Daarom dient de potentiebeoordeling ook vóór het 0-onderzoek plaats te vinden: de gekozen SMP-soorten bepalen namelijk de onderzoeksmethode en daarmee de window en planning.

De gekozen onderzoeksmethode vereist goedkeuring van het bevoegd gezag. Er zijn voor bepaalde soorten onderzoeksprotocollen die zondermeer worden geaccepteerd. Voor een aantal soorten echter nog niet (vooral bij vleermuizen). Voordat met het 0-onderzoek wordt gestart is daarom afstemming met bevoegd gezag nodig over de gekozen onderzoeksmethoden.

De praktijk van SMP is dat ook na implementatie er in bijzondere gevallen bepaalde onderzoeken moeten worden uitgevoerd. Dit valt onder het maatwerk.

De resultaten uit alle onderzoeken worden in een SMP-viewer opgenomen. Deze viewer is bedoeld om alle data te visualiseren, overzicht te houden en bevat de informatie voor de evaluatie/verantwoording.

Fase 2

- opstellen SMP: waarin is aangegeven welke mitigerende en plusmaatregelen voor de SMP-soorten waar worden gerealiseerd en hoe aan een aantal juridische aspecten invulling is gegeven (staat van instandhouding op peil houden, alternatievenkeuze, welke wettelijke belangen gediend);
- aanvragen omgevingsvergunning bij de provincie: proceduredtijd 8 + 6 weken + periode verzoek aanvullende gegevens;

Voor het SMP-document zijn er diverse formats en voorbeelden beschikbaar. Een SMP-document kent een redelijk vaste opbouw met een aantal verplichte onderdelen. Het gemeentespecifieke deel zit vooral in de doelgroep differentiatie (publiek/privaat, gemeentelijke gebouwen/Woço's/projectontwikkelaars/particulieren, etc.) en de (mitigerende en plus-)maatregelen in relatie tot de gekozen begrenzing, set van activiteiten en SMP-soorten.

Om SMP-aanvragen in behandeling te nemen is er een team geformeerd van provinciale en ODBN-medewerkers. Deze medewerkers houden zich vooral bezig met SMP's. Voor en tijdens een aanvraagprocedure worden diverse overlegmomenten aangeboden.

Fase 3

- implementeren en operationeel maken SMP: inregelen in organisatie (doormachtiging, vergunningverlening, opstellen werkprotocollen, etc.) + communicatie extern + realiseren maatregelen + administratieve verplichtingen richting bevoegd gezag;
- monitoring soorten en maatregelen: dit dient 2-jaarlijks te gebeuren en volgens een geaccepteerde methode;

Implementatie en operationeel maken vindt plaats aan de hand van een implementatie en communicatieplan. Van belang is dat de relevante afdelingen bekend zijn met het SMP en hoe daarmee te handelen. Burgers en bedrijven dienen te weten dat ze gebruik kunnen maken van een gemeentelijke SMP-vergunning en hoe resp. wanneer en waarom dit nodig is.

De idee is om de doormachtiging van de SMP-vergunning zoveel als mogelijk te automatiseren. De eerder genoemde viewer kan daar ook een functie in hebben. Uiteraard met minimaal één controlemoment door

een ecologisch deskundige. Deze procedure dient juridisch zorgvuldig te zijn ingericht/ingeregeld uit oogpunt van handhaafbaarheid. De gemeente heeft de SMP-vergunning weliswaar doorgemachtigd, maar de gemeente blijft verantwoordelijk voor het naleven van deze vergunning. Dit betekent dat als een gemachtigde niet voldoet aan de voorschriften/verplichtingen, de gemeente zal moeten optreden. Er moet daarvoor dus ook iets worden geregeld voor toezicht en handhaving.

Ook voor de monitoring zijn er geaccepteerde methoden. Wordt daarvan afgeweken dan is goedkeuring van bevoegd gezag nodig. De gekozen methode daarom voorafgaand aan het)-onderzoek al aan het bevoegd gezag voorleggen mits dan al bekend welke soorten of uiterlijk bij aanvraag SMP-vergunning omdat dan bekend is wat er moet worden gemonitord.

De ODBN geeft aan dat er in jaar 2, 4, 7 en 9 dient te worden gemonitord. Jaar 5 en 10 is dan voor resp. de tussen- en eindevaluatie.

De vraag is ook of van de gebruikers van de gemeentelijk SMP-vergunning nog een bijdrage wordt gevraagd. In dat geval moet dit juridisch nog geregeld worden in de legesverordening en moet de hoogte van het bedrag nog worden bepaald.

Deelgebieden

Het 0-onderzoek vraagt de nodige onderzoekscapaciteit aan ecologen. Bij voorkeur wordt het gehele stedelijke gebied in één keer onderzocht. De verwachting is echter dat dit niet mogelijk zal zijn vanwege een gebrek aan ecologen. Daarom is de terugvaloptie om dit gefaseerd te doen, steeds per 2, 3 of 4 stadsdelen en dan in volgorde van afnemende ruimtelijke ontwikkelingen binnen bestaande bebouwing. Eerder al is daarvoor de volgende volgorde bepaald:

- 1) Binnenstad + Helmond Oost
- 2) 't Hout + Helmond Noord + Rijpelberg
- 3) Stiphout + Warande + Helmond-West + Brouwhuis
- 4) Brandevoort + Dierdonk

Voor de stadsdelen Binnenstad en Helmond-Oost is in 2020 al eens een potentiebeoordeling en 0-onderzoek soorten uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn inmiddels verouderd en de onderzoeksmethode voldeed volgens het bevoegd gezag vanwege voortschrijdend inzicht niet (terwijl die vooraf was besproken en goedgekeurd). Desondanks zal de potentiebeoordeling niet veel anders zijn en zijn de resultaten goed bruikbaar voor een actualisatie. Wellicht kan de onderzoeksinspanning in deze twee stadsdelen hierdoor wat kleiner zijn.

Tijd

De beschikbare ecologische onderzoekscapaciteit is bepalend voor het startmoment van fase 1 (2026 of 2027) en hoeveel stadsdelen je in één keer kunt doen.

De onderzoekswindow bepaalt wanneer er welk onderzoek uitgevoerd moet worden. Voor vleermuizen is dit de periode mei t/m sept/okt. Voor huismus is dit mrt t/m juni en voor gierzwaluw is dit juni/juli. Mis je deze windows dan schuift het onderzoek of delen daarvan gelijk een jaar op.

Verder mag er nu beperkt worden geïsoleerd op basis van NVI, maar dit mag maar tot 17 mei 2027. Daarnaast kan worden geïsoleerd volgens de Pré-SMP-systematiek. Dit kan maximaal 2 jaar vanaf het moment dat de Pré-SMP-vergunning is verleend. En er mag alleen gebruik worden gemaakt van Pré-SMP als een gemeente is gestart met het SMP-traject en daarvoor een offerte/opdracht kan laten zien. De Pré-SMP-systematiek is in Brabant nog niet vastgesteld dus nog niet te gebruiken. In theorie zou dit betekenen dat in de tijd gezien:

- tot 17 mei 2027 volgens NVI kan worden geïsoleerd,
- vanaf 17 mei 2027 tot 2 jaar daarna volgens Pré-SMP kan worden gewerkt en
- vanaf 17 mei 2029 met een SMP zou moeten worden gewerkt.

Wordt Pré-SMP in Brabant niet mogelijk, dan moet uiterlijk vanaf 17 mei 2027 met SMP worden gewerkt. De aantallen woningen die mogen worden geïsoleerd met NVI resp. Pré-SMP zijn echter gelimiteerd (6% resp. 30%). Als deze maxima in Helmond eerder worden bereikt dan dat voornoemde termijnen aflopen, dan zal dus eerder met Pré-SMP danwel SMP moeten worden gewerkt (want dan is er geen limiet meer). In dit kader moet het aantal woningen dat geïsoleerd wordt op basis van NVI (en later eventueel Pré-SMP) worden gemonitord via de meldingsapplicatie van het Rijk.

Daarbij zijn er nog de termijnen waarbinnen de SPUK-subsidieregelingen voor SMP aflopen. Dus waarbinnen de kosten moeten zijn gemaakt om voor subsidie in aanmerking te komen.

In hoofdlijnen wordt de planning dan:

- 1) Q3/Q4 2025: aanbesteding
- 2) Q1 2026 potentiebeoordeling + afstemming bevoegd gezag
- 3) Q2/Q3 2026 0-onderzoek soorten
- 4) Q4 2026 opstellen SMP-document + afstemming bevoegd gezag
- 5) Q4 2026/Q1 2027 vergunningprocedure
- 6) Q1/Q2 2027 implementeren en operationeel maken SMP
- 7) Q3 2027 en verder realiseren mitigerende en plusmaatregelen
- 8) Q1/Q2/Q3/Q4 2028 eerste ronde monitoring (Q afhankelijk van soort)
- 9) Q1/Q2/Q3/Q4 2030 + 2033 +2035 volgende monitoringrondes (met 2034 resp. 2036 de tussen- en eindevaluatie)

Lukt het niet om dit jaar (2025) een partij te contracteren of heeft partij in 2026 geen onderzoekscapaciteit dan schuift alles een jaar op.

Als de stadsdelen gefaseerd worden uitgevoerd dan wordt 2) en 3) de komende 4 jaar voor elke cluster van stadsdelen apart uitgevoerd (dus van 2026 t/m 2029 een onderzoekronde). De voorkeur heeft dan om 4) en 5) dan ook per cluster stadsdelen in te zetten en niet te wachten tot alle stadsdelen zijn onderzocht alvorens een SMP op te stellen en een aanvraag in te dienen. Je krijgt dan een SMP-document en SMP-vergunning die elk jaar wordt uitgebreid met een cluster stadsdelen of per cluster van stadsdelen een apart SMP-document met aparte SMP-vergunning (eventueel op het eind samen te voegen tot één geheel). Dit is afhankelijk van de beschikbare onderzoekscapaciteit resp. dient dan in overleg met bevoegd gezag worden bepaald wat het handigste is. Consequentie 4x een vergunningaanvraag = 4x leges.

Het later starten en faseren betekent werkzaamheden en dus kosten naar achteren verschuiven. Dit heeft consequenties voor de financiële dekking door subsidies vanwege de subsidietermijnen (als deze termijnen niet op enig moment worden verlengd).